

bo nobene disonance. Tako daleč je že dospelo na Mažarskem preganjanje Slovakov, da se Slovaki ne morejo posloviti od svojih umrlih odličnih mož in ne smejo nad grobom oceniti njihovih narodnih zaslug. J. A. Fábry se je porodil dne 15. februarja 1848 v Vavrišovu v lptovskem okraju, kjer je bil njegov oče učitelj in občinski tajnik. Od l. 1860.—1864. je Fábry študiral na nemški gimnaziji v Kežmarku, potem na slovaški gimnaziji velkorevaški. V VI. razredu je Fábry uredoval pisan mesečnik „Zoro“ in je začel tudi pošiljati prispevke v list „Junos“, ki je izhajal v Budimpešti. L. 1869. je študiral bogoslovje v Prešovu in ker mu je umrl oče, je moral studije prekiniti. Postal je učitelj v Butizovcrah namesto svojega očeta in to službo je opravljal eno leto in pol. V tej dobi je pošiljal pesmi v list „Orel“, ki ga je izdajal dobro znani slovaški pisatelj Kalinčák. L. 1871. je Fábry zopet študiral teologijo, ki jo je dovršil l. 1874. v Lipskem. Vrnivši se iz Lipskega bil je profesor v Sajo-Gömör in nedolgo potem je bil izvoljen za župnika v Veliki Slatini, kjer je bil 32 let. Kot župnik je uredoval in izdajal „Knjižnicku-Vnutorno-missiovu“ ter je bil glavni sotrudnik cerkvenega lista „Stráž na Sione“ in nekaj časa njegov glavni urednik. Da povzdigne gospodarske razmere Slovakov, je ustanovljal slovaške denarne zavode. — Karol Hrdlička, bivši protestantski župnik v Nadlaku, se je porodil dne 3. decembra l. 1837. v Nitranski Sredi. Njegov praded, Jan Hrdlička, je bil prvi sotrudnik „Starjrh Novin“, ki so izhajale pod uredništvom Andreja Plachega, župnika v Turčanskem Sv. Martinu. Njegov oče Mihael Hrdlička je bil slovaški učitelj. Gimnazijo in teologijo je Hrdlička dovršil v Požunu. L. 1870. je bil izvoljen za protestantskega župnika v Nadlaku, kjer je bil 38 let. Narodno se je Hrdlička zavedel že na gimnaziji pod vodstvom navdušenega Ludevita Štúra. Svojega rodu se nikoli ni sramoval; bil je vobče znan kot redek, čist slovaški značaj. Kako se je obnašal nasproti svojim predstojnikom, patentiranim mažarskim rodoljubom, dokazuje sledeči veseli slučaj iz njegovega življenja. Nekdaj je prišel v Nadlak na senioralno vizitacijo takratni senior. Pohujšal se je nad tem, da župnik Hrdlička v cerkvenih knjigah vodi račune v slovaškem jeziku. „Kako se upate po slovaško voditi račune?“ vpraša senior osorno Hrdličko. „Saj ne računim slovaško,“ odgovoril je župnik; „prosim, izvolite čitati,“ je nadaljeval kažoč na arabske številke, „egy forint huszonöt (namreč 1 gld. 25 kr.) negyvenhat (število strani)“ itd. Senior je bil zelo presenečen po tem nepričakovanem dovtipnem odgovoru. Kot vesten prijatelj slovaškega ljudstva je skrbel tudi za njegovo blagostanje. Hrdlička je ustanovil prvi slovaški denarni zavod. Več nego na gospodarskem polju je Hrdlička deloval na prosvetnem in cerkvenem književnem polju. Prevel je „Katedismus“ od Krügerja, ki se je dolgo časa rabil v slovaških protestantskih šolah in spisal več verskih knjig in brošur, zlasti zoper sekto nazarencov, ki so se takrat jeli množiti v njegovi župniji. Najrajsi se je pa pečal s poezijo. V poeziji je iskal tolažbe, zlasti ko mu je umrlo petero otrok in zvesta soproga. Iz vseh njegovih pesmi veje duh skepticizma in pesimizma, toda vendar ni v njih obupanja. Poleg izvirnih pesmi je Hrdlička izdajal tudi prevode; prevajal je zlasti Petöfija. V zadnjih letih se je pečal z etimologiziranjem in iskanjem slovaških korenin v mažarskem jeziku. Nabral je veliko gradiva, ki gotovo ni brez vrednosti. Fr. Št.

□♦♦♦□

Iz narodnega življenja lužiških Srbov. Znani lužiško-srbski rodoljub, dekan I. Ševčík, se je preselil iz iz Budišina v Kamjenico v Rudnih gorah; s tem je „Katholski

Posol“ izgubil urednika, lužiški Srbi svojega političnega voditelja in „Mačica Serbskaja“ svojega vestnega tajnika. — „Raj“, mladinski list za katoliško lužiško-srbsko deco, ki je doslej izhajal samo štirikrat na leto, izhaja sedaj vsak mesec. „Zahrodka“, ki se izdaja za protestantsko deco, izhaja dozdej še štirikrat na leto. Vobče se opazuje, da se lužiško-srbski katoliki bolj zavedajo svoje narodnosti in so bolj požrtvovalni nego njih protestantski rojaki. — Marljivi in zelo nadarjeni lužiško-srbski pesnik, duhovnik I. Čišinski, je izdal že dvanajsto pesniško zbirko pod naslovom „Serbske wobrazki“. Knjiga je krasno opremljena (cena 1 marka) in je določena preprostemu ljudstvu. — Dne 11. oktobra je obhajalo kmečko društvo „Towarstwo serbskich burow“ svojo dvajsetletnico; slovesnost, katere se je udeležilo veliko številno manjših in večjih kmetov iz zgornje Lužice, je bila impozantna. Prolog k slavnosti je spisal pesnik Čišinski in predstavljala se je tudi izvirna drama iz življenja lužiških kmetov pod naslovom: „Burska krew“ (Kmečka kri). — Poleti se je v Hrodzišču priredil poučni tečaj za lužiško-srbske bogoslovce takozvani „Serbski seminar za serbskih studowacych bohoslawstwa“. Tečaja, ki ga je vodil katoliški župnik Mrózak, se je udeležilo pet bogoslovcev. Namen tečaja je izobraziti bogoslovce v njihovem materinskem jeziku tako, da bodo mogli brez težave pastirovati med lužiško-srbskim ljudstvom. Fr. Št.

□♦♦♦□

Ludwik Stanislaw Liciński, poljski pesnik, je nedavno umrl v 34. letu svoje starosti vsled sušice. Vse svoje življenje je skoraj prebil v revščini in na potovanju. Pisal je v stilu jednatem, svežem, a brezobzirnem. Ljubil je izredne pesniške slike in posebne izraze; pisal je takorekoč s krvjo svojega srca. Sovražil je vse „co pežza“, ljubil je, kar prodira ka prostosti, kar lomi okove, družabne in ekonomične, kar se je iznebilo predsodka. Umrl je bil duša silna, delavna, ki ni bila vkljenjena v noben kompromis življenja in umetnosti. Spisal je „Halucynacje“, ki jih je objavil „Glos“ in „Pamiętniki Włóczęgi“.

Petdesetletnica književne delavnosti Aleksandra Jablonskega. Poljsko znanstvo je obhajalo letos redek jubilej. Minulo je namreč petdeset let od tega časa, kar je eden najbolj imenitnih poljskih zgodovinarjev, Aleksander Jablonski, objavil v kijevskih „Pismach Gromadzkiego“ prvo svoje delo pod naslovom „O prowincjonalizmah etnograficzno-historycznyh w dawnej Polsce“. Tekom polstoletja se je pa zaklad poljskega znanstva obogatil s celo vrsto imenitnih del izpod peresa Al. Jablonskega. Al. Jablonski se je porodil dne 19. aprila 1829 v Gozlinu; vseučilišče je študiral najprej v Kijevu in pozneje v Dorpatu, kjer je dovršil akademične studije l. 1852. Dovršivši studije je Jablonski prva leta služboval kot profesor na Ukrajini. Da izpopolni svoje studije, je potoval Jablonski po zahodni in južni Evropi, potoval je po Nemškem, Angleškem, Francoskem, Laškem in Grškem, bil je celo v Palmiri in Damasku. Ko se je vrnil, je začel v Varšavi svojo znanstveno-literarno delavnost, objavljajoč v „Bluszczu“, „Tygodniku Ilustrow.“ in „Polski Gazeti“ opis svojega potovanja. L. 1875. se je Jablonski zaeno s prof. Pavińskim lotil temeljitega dela; začela sta izdajati „Źródła dziejowe“ (Zgodovinske vire), katerih je izšlo že nekoliko debelih zvezkov. To delo je podlaga za preiskovanje zgodovine tistih krajev, ki so tako važno vlogo igrali v poljski zgodovini. Drugo veliko delo Jablonskega je „Akademja kijowsko-mohilańska“ (zgodovina razvoja občne civilizacije zahodne na Ruskem). Na tretjem shodu poljskih zgodovinarjev l. 1900. je Jablonski predložil svoje

veliko dragoceno delo: „Atlas historyczny ziem ruskich Rzeczypospolitej“, ki je vzbudilo mnogo občudovanja in priznanja med navzočimi učenjaki. Razentega je Jablonowski spisal celo vrsto temeljitih spisov za mesečnik „Ateneum“, ki ga je pomagal ustanoviti in je bil izpočetka njegov glavni urednik, dalje za „Kvartalnik Historyczny“, „Słownik Geograficzny“ i. dr.

Mścisław Godlewski. Poljsko publicistiko je zadel težka izguba; umrl je M. Godlewski, dolgoletni urednik varšavskega „Słowa“, politik in član konservativnega tabora.

AHMED TEVFIK-PAŞA
novi veliki vezir

Godlewski je bil izredno nadarjen časnikar, katerega mnenje se je vobče vpoštevalo. Rojen l. 1846. v Krasocinu, je študiral pravo in ekonomijo v Varšavi, Berlinu, Parizu in Heidelbergu. Dopršivši študije je bil nekaj časa sodnijski uradnik in že l. 1872. je prevzel uredništvo „Biblioteki umiejętności prawnych“ ter je razvil svojo literarno-znanstveno delavnost. L. 1875. je postal urednik lista „Niwa“ in dve leti pozneje urednik „Słowa“.

Tridesetletnica profesorske delavnosti M. Straszewskega.

Letos je obhajal Mawrycyj Straszewski tridesetletnico svoje učiteljske delavnosti na katedri filozofije v jagelonskem vseučilišču in hkrati šestdesetletnico svojega rojstva. Straszewski je zasedel katedro filozofije v jagelonskem vseučilišču l. 1878. po slovečem Kremerzu. Jubilar je eden najboljših poljskih sodobnih modroslovcev, ni prvrženec nobene sedanje moderne modroslovne smeri, temveč stoji na stališču primerjalno-kritičnem. Svoje stališče je prof. Straszewski narisal v obširnem delu pod naslovom: „Wstęp w ogólny dzieje filozofii na Wschódzie“ in v delu „Pomysli do ujęcia dziejów filozofii w całości“. Oba spisa sta, kar zadane temeljitost in izvirnost misli, zelo obogatila ne le poljsko, ampak tudi svetovno modroslovno literaturo, tako da tuji učenjaki radi iz njih zajemajo gradivo. Nedavno je profesor Straszewski izdal zbirko razprav o raznih modroslovnih temah pod naslovom: „W dążeniu do syntezy“. Sedaj pripravlja veliko delo „System etike“.

Poljak — starogrški pisatelj. Že v XVI. stoletju se je poljska literatura ponašala s svojim krščanskim Horacijem, kakršen je bil Maciej Sarbiewski, ki je tako spretno posnemal glede na duha in klasično obliko slavnega rimskega satirika, da so se njegovi proizvodi težko dali ločiti od izvirnikov. Sedaj se je v poljski literaturi pokazal zopet enak pojav. Poljski profesor Bonaventura Graczyński tako dobro pozna duha in obliko starogrškega jezika, da brez vsake težave piše v jeziku starodavnih Helenov izborne drame po zgledu velikih dramatikov grških. S svojo izvirno nadarjenostjo je obrnil nase pozornost literarnih krogov in pred nekoliko meseci je dobil od grškega kralja odlikovanje (častni križ Odrašenika) za spisanje nekoliko dram v starogrškem jeziku.

— Profesor B. Czesław Graczyński se je porodil dne 10. julija l. 1859. na Poznanjskem. Gimnazijo je dovršil v Lesnu, univerzo v Grifiji na Pomorskem; kot profesor je služboval na raznih mestih, sedaj je na gimnaziji v Lvovu. Prvo njegovo književno delo je večja pesnitev pod naslovom „Wanda“, ki jo je spisal v poljskem jeziku (Poznanj 1885). Potem je pisal samo pesniške proizvode v starogrškem jeziku pod naslovom „Agia Sofia“ (1897), „Hestias“ (1899), „Anastasia“ (1906).

Konrad Prószyński (Kazimierz Promyk), urednik in izdajatelj poljskega tednika „Gazeta Świąteczna“ je umrl. S smrtjo K. Promyka je bil Poljakom odvzet izreden delavec na prosvetnem polju, ki je poljsko ljudstvo najprej naučil čitati in potem ga je šele izobrazil. Poljaki imajo veliko političnih strank, imajo precej prosvetnih društev in vendar se more trditi, da sam Kazimierz Promyk je imel toliko uspehov, kolikor vsa ta prosvetna poljska društva. Promyk je začel svojo delavnost v zelo žalostnih razmerah; bila je doba največjih političnih depresij po poljski vstaji, ko je Promyk začel izdajati brez kake druge pomoči za ljudstvo novo poljsko glasilo „Gazeta Świąteczna“. Ali Promyk se ni zastojl porodil na Litvi, ni se zastojl učil potrpežljivosti in vztrajnosti v Sibiriji. Promyk je maturo napravil v Varšavi in vpisal se je na varšavski univerzi, ali kimalu je prekinil študije ter je l. 1881. začel izdajati tednik „Gazeta Świąteczna“. Ker bi sam ne bil dobil od ruske birokracije dovoljenja za izdajanje lista, je dobil dovoljenje na ime lektorja angleškega jezika. Po izdaji prvih števk je tednik imel 2500 naročnikov in pozneje 30.000 naročnikov. Dozdaj še nihče na Poljskem ni znal tako preprosto pisati za ljudstvo kakor Promyk in nihče se ni imel pri poljskem ljudstvu toliko zaupanja kakor „pisarz Gazety Świąteczny“. — Promyk je umrl v 57. letu svoje starosti.

Deotima (Jadwiga Luszczevska). 23. septembra preteklega leta je v Varšavi umrla Deotima, zadnja predstaviteljica velike dobe romantične poljske poezije. Umrla je sita hvale in časti; imela je pogreb, kakršenega že dolga leta Varšava ni videla. Luszczevska je bila izredno nadarjena poljska pesnica. Že kot malo dekletce je kazala spretnost improvizacije. V salonu njenih starišev se je zbirala ob večerih imenitna poljska družba varšavska. Pri sestankih so se desetletni Jadwigi dajale razne teme, na katere je v verzih odgovarjala, vzbujajoč tako občudovanje navzočih, ki so daleč naokrog širili slavo čudežnega otroka. Deotima je spisala veliko pesmi, ali najboljše so njeni veliki pesniški proizvodi pod naslovom: „Sobieski pod Wiedniem“, „Branki w jassyrze“, „Panienka z okienka“, „Polska w pieśni“. Pesnitev „Sobieski“ je zlagala celih 17 let. Vsa delavnost Deotime je bila vseskozi patriotska, narodna. Deotima je bila Poljakinja iz vse duše, živela je v preteklosti svoje domovine in z očmi svojega duha je videla Poljsko Jageloncev, Poljsko Zigmuntov, Ba-

GENERAL ŞEFKET-PAŞA
mladoturški poveljnik solunskega zbora